

Opinia/Recenzja pracy doktorskiej mgr Barbary Łukaszewicz

Wyrażanie emocji negatywnych w polonistycznej praktyce glottodydaktycznej

Rozprawa doktorska Pani mgr Barbary Łukaszewicz, zatytułowana "Wyrażanie emocji negatywnych w polonistycznej praktyce glottodydaktycznej" została napisana pod moim kierownictwem. Praca ma charakter interdyscyplinarny, a jej realizacja wymagała znajomości i rozpoznania kilku przynajmniej obszarów badawczych. Autorka przytoczyła teorie i opisy wywiedzione z: filozofii, psychologii, antropologii, socjologii, neurobiologii, neuropsychologii oraz szeroko rozumianej komunikacji międzykulturowej, a następnie skonfrontowała je z poglądami językoznawców i docelowo glottodydaktyków. W konsekwencji takich ustaleń teoretycznych dokonała bardzo wnikliwej analizy sposobów oraz zakresów wyrażania emocji negatywnych w wybranych standaryzowanych programach nauczania języka polskiego jako obcego oraz w publikacjach dydaktycznych dotyczących glottodydaktyki polonistycznej. Istotną część pracy stanowią analizy i interpretacje badań odniesionych do wyrażania emocji negatywnych w języku polskim jako obcym. To z kolei umożliwiło doktorantce wyłonienie zagadnień gramatycznych i zakresów leksykalnych przydatnych w nauczaniu sposobów wyrażania tychże emocji w polszczyźnie. Po pierwszej części, dotyczącej rozważań i ustaleń teoretycznych oraz drugiej, złożonej z badań i analiz własnych, następuje część trzecia, w której Pani Łukaszewicz przedstawia propozycje dydaktyczne. Są to praktyczne rozwiązania lekcyjne, doskonale wkomponowane w specyfikę nauczania na wszystkich poziomach zaawansowania językowego. W dysertacji odnajduje się też obszerny wywód poświęcony sposobom wyrażania opisywanych emocji w kilku wybranych językach obcych. Przedmiotem tej rozprawy nie są (jak dowodzi sama autorka) emocje *in se*, lecz ich wyrażanie. Pracę poświęcono przeżyciom psychicznym a nie doznaniom fizycznym. Doktorantka postawiła przed sobą cały szereg pytań badawczych. Najważniejsze z nich dotyczą:

- * potrzeby wyrażania emocji negatywnych w poznawanym języku obcym;
- * sposobów językowych wyrażania emocji;
- * zakresów leksykalnych i zwrotów frazeologicznych umożliwiających wyrażanie tych emocji;
- * kulturowego (lingwakulturowego) tła towarzyszącemu emocjom.

Autorka stawia też kilka hipotez, wokół których ogniskuje swoje dociekania:

- * Poziom zaawansowania językowego determinuje w sposób proporcjonalny zakresy wyrażania emocji.
- * Tak zwane „zanurzenie w języku” zwiększa umiejętności wyrażania emocji.
- * Czynniki środowiskowe wpływają jednoznacznie na zdolność wyrażania emocji.
- * Umiejętność odczytywania frazeologizmów odniesionych do emocji jest niezbędna dla prawidłowego ich wyrażania w języku obcym.

Praca doktorska Pani Barbary Łukaszewicz liczy sobie ponad pół tysiąca stron. Jest zbudowana ze wstępu, sześciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii, aneksów oraz spisów: diagramów, ilustracji, schematów, tabel i wykresów. Wypełnia widoczną dotychczas lukę programową w zakresie kompetentnego i kompleksowego nauczania języka polskiego jako obcego. Autorka doskonale rozumie, że w języku, którym się posługujemy (również tym obcym) psychiczny aspekt ludzkiej natury ma znaczenie niebagatelne. Wyrażanie emocji, zwłaszcza tych uznanych za negatywne jest trudne nawet w języku ojczystym, ale jest jednocześnie jego niezbywalną cechą. Dlatego nabywanie kompetencji w obrębie języków obcych powinno być i w tym obszarze przewidziane programowo. Pracę nad sposobami takiego nauczania, teoretycznie rozpoznaną i interdyscyplinarnie opisaną oraz wspartą sumiennymi badaniami własnymi proponuje Pani Barbara w swojej dysertacji. Wpisują się to w szerszy, ale i podstawowy zakres pytań glottodydaktycznych, wśród których najgłośniejszy chyba wybrzmiewa to o definicję języka jakiego w praktyce nauczamy.

Imponować może doskonale przygotowanie warsztatowe doktorantki, odbyta kwerenda biblioteczna, zdolność do syntezy badanych zjawisk oraz jasność i precyzja wyводу. Wszystko to sprawia, że rozprawa doktorska Pani Barbary Łukaszewicz jest pracą twórczą i pożyteczną badawczo. To właśnie staranne przeprowadzone badania i wnikliwa analiza teoretyczna sprawiają, że ta interdyscyplinarna rozprawa zasługuje na wysoką ocenę. Jej autorka postawiła przed sobą trudny cel badawczy. Osiągnęła go w stopniu zasługującym na uznanie. We współczesnej glottodydaktyce nie napotyka się jeszcze na zbyt wiele prac badawczych tak mądrze korzystających z dorobku i ustaleń kilku obszarów naukowych. Trudną do przecenienia jest również udana, zdaniem promotora, próba przedstawienia szeregu praktycznych rozwiązań, będących rezultatem zarówno analizy przeprowadzonych badań, jak i praktyki zawodowej i predyspozycji samej doktorantki.

Piotr Ganiczek